

WIADOMOŚCI Z KRAJU I ZE ŚWIATA

KONFERENCJE, POSIEDZENIA

Międzynarodowa konferencja – „Zielony kręgosłup Centralnej i Wschodniej Europy” (Kraków, 24–28 lutego 1998 r.)

W dniach 24–28 lutego 1998 r. odbyła się w Krakowie międzynarodowa konferencja pod tytułem „Zielony kręgosłup Centralnej i Wschodniej Europy” (The Green Backbone of Central and Eastern Europe). Jej organizatorami były następujące instytucje: The European Centre for Nature Conservation (ECNC), IUCN/WCU – the World Conservation Union i Instytut Ochrony Przyrody PAN. Konferencja odbyła się pod auspicjami Biura Wykonawczego i Sekretariatu Pan-Europejskiej Strategii Ochrony Różnorodności Biologicznej i Krajobrazowej, z ramienia polskiego Ministerstwa Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa, węgierskiego Ministry of the Environment and Regional Policy oraz holenderskiego Ministry of Agriculture, Nature Management and Fisheries. Szczególne słowa wdzięczności należą się holenderskiemu ministerstwu, które wzięło na siebie ciężar sfinansowania całej konferencji.

Uczestniczyli w niej przedstawiciele organizacji europejskich, politycy różnych krajów, osoby odpowiedzialne za finanse oraz eksperci w zakresie ochrony przyrody. Ścisłe współdziałanie reprezentantów tych dziedzin jest konieczne do oceny aktualnego stanu wiedzy, bieżących problemów i tendencji rozwojowych w poszczególnych krajach, a także do oszacowania możliwości utrzymania obszarów o naturalnym charakterze i ich ochrony w zjednoczonej Europie.

Konferencja poświęcona była metodom integracji ochrony przyrody z innymi dziedzinami życia publicznego. Głównym jej celem było przedyskutowanie problemów związanych z ustanowieniem ogólnoeuropejskiej sieci ekologicznej (Pan-European Ecological Network). Sieć ta powinna powstać w ciągu najbliższych 10 lat, a służyć będzie utrzymaniu bogactwa i różnorodności naturalnego dziedzictwa Centralnej i Wschodniej Europy. Opierać się będzie na ustaleniach i zobowiązaniach podjętych w ramach Konwencji Berneńskiej i Dyrektywy Habitatowej, a równocześnie wykorzystywać doświadczenia krajowych sieci ekologicznych.

Wobec znacznych przekształceń środowiska na terenie całej Europy i postępującej fragmentacji siedlisk, konieczne jest przeciwdziałanie tym procesom. W Centralnej i Wschodniej Europie istnieją jeszcze stosunkowo rozległe obszary o wysokich wartościach przyrodniczych. Nie można dopuścić do ich zniszczenia lub trwałej izolacji, gdyż stanowią biocentra, będące źródłem gatunków dla uszkodzonych ekosystemów. Konieczne jest także zapewnienie możliwości wymiany materiału genetycznego pomiędzy tymi centrami.

Uważa się, że ww. zadania może spełnić ogólnoeuropejska sieć ekologiczna. Koncepcja utworzenia tej sieci była omawiana na III Ministerialnej Konferencji w Sofii (1995), poświęconej Ogólnoeuropejskiej Strategii Ochrony Różnorodności Biologicznej i Krajobrazowej. Opiera się ona na wytypowaniu obszarów węzłowych (core areas), obejmujących szczególnie cenne ekosystemy (spełniające kryteria programu Natura 2000 lub EME-RALD) lub ich grupy. Obszary te powinny być objęte ochroną prawną. Połączenia między nimi mają zapewnić korytarze ekologiczne. Mogą one mieć strukturę ciągłą, linearną, jak np. doliny rzeczne, bądź postać tzw. stepping stones, czyli stanowić ciąg „wysp”, ułatwiających przemieszczanie się gatunków między obszarami węzłowymi. Ochronę najcenniejszych terenów mają wspomagać strefy buforowe (buffer zones), utworzone wokół nich i zabezpieczające je od najbardziej uciążliwych wpływów z terenów sąsiednich. Kolejnym elementem sieci będą obszary z siedliskami przewidzianymi do restytucji.

Zbudowanie takiej sieci będzie z pewnością napotykać wiele przeszkód związanych z odmiennymi systemami prawnymi w poszczególnych krajach, zróżnicowanym statusem terenów przewidzianych do objęcia siecią, przemianami stosunków własnościowych, szybkimi zmianami w sposobie użytkowania ziemi i związaną z nimi intensyfikacją rolnictwa.

Obrazy toczyły się w sześciu grupach tematycznych:

- ekologia i ekonomia – wyzwanie dla Centralnej i Wschodniej Europy,
- zasady wdrożenia ogólnoeuropejskiej sieci ekologicznej w Centralnej i Wschodniej Europie w kontekście regionalnym,
- główne ekosystemy Centralnej i Wschodniej Europy na przykładzie zlewni Dunaju i łańcucha Karpat,
- kryteria, zalecenia i skuteczne operowanie informacją przy tworzeniu ogólnoeuropejskiej sieci,
- propozycje systemu finansowania działań związanych z rozwojem sieci w Centralnej i Wschodniej Europie,
- inicjatywy pozarządowych organizacji (NGO) przyczyniających się do wdrożenia sieci w Centralnej i Wschodniej Europie.

Szczególne znaczenie Karpat, jako zarazem biocentrum i korytarza ekologicznego przyszłej sieci, znalazło wyraz w tzw. Oświadczeniu Karpacim. W dokumencie tym określono rolę Karpat w zachowaniu bioróżnorodności Europy, ustosunkowano się do trudności związanych z podjęciem

wspólnych, międzynarodowych inicjatyw ochroniarskich, zidentyfikowano główne zagrożenia dla przyrody, a także wytyczono kierunki przyszłych działań.

Efektom krakowskiej konferencji było sformułowanie także tzw. Deklaracji Krakowskiej, dotyczącej ustanowienia ogólnoeuropejskiej sieci ekologicznej.

Główne wnioski wynikające z konferencji to sugestie adresowane do rządów państw. Eksperti zalecają m.in.

- intensyfikację wysiłków zmierzających do ukonstytuowania Centralnej i Wschodniej części ogólnoeuropejskiej sieci ekologicznej,
- przyznanie priorytetu działaniom mającym na celu zbudowanie sieci w ich krajach,
- podtrzymywanie rozwoju sieci w krajach Centralnej i Wschodniej Europy przez instytucje międzynarodowe i innych sponsorów.

Szczegółowe zalecenia zawarte w Deklaracji Krakowskiej odnoszą się do IV Konferencji Ministerialnej „Environment for Europe” w Arhus (Dania, 1998) i będą dla niej obowiązujące. Dotyczą one:

- poparcia dla przyspieszenia prac nad ustanowieniem ogólnoeuropejskiej sieci w Centralnej i Wschodniej Europie,
- priorytetów dla przyznania środków koniecznych do budowy sieci,
- zapewnienia pełnej zgodności pomiędzy elementami sieci w zachodniej oraz Centralnej i Wschodniej części Europy.

W „Deklaracji Krakowskiej” stwierdzono, że najbliższe lata zadecydują o wykorzystaniu historycznej szansy zachowania znacznych połaci naturalnych i półnaturalnych obszarów w Centralnej i Wschodniej Europie.

Joanna Perzanowska

Z działalności Państwowej Rady Ochrony Przyrody

W dniu 19 grudnia 1997 r. odbyła się sesja plenarna Państwowej Rady Ochrony Przyrody z udziałem nowo powołanego Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa prof. dra Jana Szyszko i Podsekretarza Stanu, Głównego Konserwatora Przyrody dra Janusza Radziejowskiego.

Przyjęto następujący porządek obrad:

1. Spotkanie z Ministrem Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa – Janem Szyszko oraz Podsekretarzem Stanu, Głównym Konserwatorem Przyrody – Januszem Radziejowskim. Informacja o najważniejszych kierunkach polityki resortu w zakresie ochrony przyrody.

2. Dyskusja nad postulatami Państwowej Rady Ochrony Przyrody w sprawie pożądanых działań Ministerstwa OŚZNiL na rzecz ochrony przyrody oraz form współpracy między PROP i kierownictwem resortu. Przygotowanie opinii dla Ministra na temat najpilniejszych zadań z zakresu ochrony przyrody w najbliższych latach.